



بررسی زندگی‌نامه و آثار آیت الله سید علی خورشاهی
به همراه تصحیح و بازخوانی رساله‌ای در اصول
مؤلف: علی قنبریان (میدالله قیاض)

سرشناسه: قنبریان، علی، ۱۳۶۰/ عنوان و نام پدیدآور: بررسی زندگی نامه و آثار
آیت الله سیدهادی خسروشاهی به همراه تصحیح و بازخوانی رساله ای در اصول فقه/
مؤلف: علی قنبریان (عبدالله فیاض)/ تهیه کننده: مؤسسه فرهنگی هنری نوین پژوهش
فیاض/ مشخصات نشر: تهران: میراث فرهیختگان، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۸۰ص: مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۲-54-8898-600-978: ۱۱۰۰۰۰ ریال

وضیعت فهرست نویسی: فیفا/ یادداشت: بخشی از کتاب حاضر تصحیح رساله
«حجیه الطواهر» اثر سیدهادی خسروشاهی است.

یادداشت: کت نامه/ رضوع: خسروشاهی، سیدهادی، ۱۲۸۷ -

موضوع: خسروشاهی، سیدهادی، ۱۲۸۷ - -- کتابشناسی/ موضوع: اصول فقه شیعه

موضوع: * Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction

شناسه افزوده: مؤسسه فرهنگی هنری نوین پژوهش فیاض

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ق۹۵خ/ SR1568

رده بندی دیویی: ۹۲۰۸۳۰/ ۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۷۲۸۲۱

بررسی زندگی نامه و آثار آیت الله سیدهادی خسروشاهی

به همراه تصحیح و بازخوانی رساله ای در اصول فقه

مؤلف: علی قنبریان (عبدالله فیاض)

طرح جلد، صفحه آرای، و ویرایش (کتاب آمایی): مؤسسه فرهنگی هنری نوین پژوهش فیاض

انتشارات میراث فرهیختگان، با همکاری و نظارت: مؤسسه فرهنگی هنری نوین پژوهش فیاض

چاپ اول/ آذر ۱۳۹۷ شمسی/ شمارگان: ۵۰۰ نسخه/ قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

۹۷۸-۶۰۰-۸۸۹۸-۵۴-۲

978-600-8898-54-2



۰۹۱۴ ۸۵ ۱۹۹ ۸۵
WWW.MIRIATHFARAYEKHTEGAN.COM



۰۲۱۷ ۴۲ ۱۹۹ ۴۲
WWW.NLI.AQ.ORG.IR

فهرست مطالب

۷		مقدمة مصحح
۸		رسالة اول
۹		رسالة دوم
۱۱		رسالة سوم
۱۲		رسالة چهارم
۱۳		رسالة پنجم
۱۴		رسالة ششم
۱۶		رسالة هفتم
۱۷		رسالة هشتم
۱۸		رسالة نهم
۱۹		رسالة دهم
۲۱		سنجش و بررسی رساله ها
۳۰		تصحیح حاضر
۳۵		فصل اول: زندگی نامه آیت الله سیدهادی خسروشاهی
۵۹		فصل دوم: متن رساله
۵۹		[فصل]: فی حجّة الطواهر
۷۰		فصل: [فی الظهور الذاتی و الفعلی]
۷۳		[فصل: فی القرينة المتصلة]

فصل: فی الإجماع المنقول بخبر الواحد ۷۴

منابع و مآخذ کتاب ۷۵

www.ketab.ir

مقدمة مصحح

این کتاب دربرگیرنده زندگی نامه و تصحیح یکی از رساله های عربی آیت الله سیدهادی خسروشاهی است. رساله مذکور پنجمین رساله از مجموعه ای است به شماره ۱۷۲۷۷ در مخزن نسخ خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی. در مجموعه ۱۷۲۷۷ ده رساله خطی وجود دارد. کاتب تمامی رسائل آیت الله سیدهادی خسروشاهی می باشد. دو رساله به زبان فارسی و مابقی رسائل به زبان عربی است. رساله ها عبارتند از:

— شرح المکاسب = التقریرات [نسخه خطی] / گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق)؛
— شرح المکاسب = التقریرات / گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۴۴-۸۸؛

— قول فی المعاملات المتعارف بین النجف، ص ۹۲-۹۴؛

— التقریرات، هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۹۹-۱۰۶؛

— حجة الظواهر، گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۱۱۴-۱۱۹؛

— التقریرات، هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۱۲۲-۱۲۷؛

— تاریخ حکما و دانشوران، هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۱۲۸-۱۳۴؛

— اللباس المشكوك، هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی، ص ۱۳۸-۱۵۱؛

— منتخبات اشعار میرزا حبیب‌الله خراسانی، ص ۱۵۲-۱۵۳؛

— اثبات المعاد الجسمانی، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی معروف به خمینی، ص ۱۵۵-۱۵۹.^۱

در ذیل تمامی سائل را به‌طور تفصیلی معرفی می‌کنم:

رسالة اور

شناسگر رکور: ۱۰۲/۶۵۶ / شماره بازیابی: ۱/۱۷۲۷۷ / شماره مدرک

کتابخانه مجلس: IR ۱۰۱۶۹۱-۱ / صفحه ۱-۴۴ / فقه شیعه / زبان اثر:

عربی / عنوان و نام پدید آور: سراج المکاسب = التقريرات [نسخه

خطی] / گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق) /

کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ کاتب: قرن ۱۴ق / نام

خاص و کمیت اثر: ص ۱-۴۴ / قطع: ۵/۱۳ / ۱۶۱ص / سطور

مختلف / آغاز: «فی الخيارات، خيار التأخير، بسنة فيه الصبر ابدأ

مظنة الضرر الخ تحقيق المقام انه ان كان مفاد قاعدة... ان تمام: «و

لعله اشار في آخر كلامه الى الامر بالتأمل بذلك تمت:» / نوع خط:

تحریری / تزئینات جلد: گالینگور قهوه‌ای / برخی صفحات سفید و

ناروشته است / مأخذ فهرست: جلد ۲/۴۷ / صفحه ۱۱۱-۱۱۳ /

یادداشت‌های مربوط به خلاصه یا چکیده: تعلیقه و شرحی است بر مبحث خیارات مکاسب با عناوین «قوله قده»/ در پایان آن آمده: «تَمَّتْ فِي النَجَفِ الْأَشْرَفِ تَمَّ مَا أَرَدْنَا كِتَابَتَهُ مِنْ تَعْلِيقَةِ الْأَسْتَادِ دَامَ ظِلُّهُ وَنَحْزَرُ نَحْنُ مَا اسْتَفْدَنَاهُ مِنْ دَرَسِهِ مُرْتَبِئاً عَلَيْهِ بِتَرْتِيبِ الْمَكَاسِبِ فِي ۱۱ شَهْرِ رَجَبِ الْإِثْنَى ۱۳۵۳ق/ عنوان‌های گونه‌گون دیگر: التقریرات/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه شیعه/ نام پانچیس: /arghashi/ نام فایل انتقال داده شده: ۱۶۷۰_۰۱۷.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۰۸۰۳۲.

رسالة دوم

شناسگر رکورد: ۱۰۱۷۶۶۰/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۲/ شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۶۱۵-۱/ فقه شیعه/ زبان اثر: عربی/ عنوان و نام پدیدآور: شرح المکاسب التقریرات [نسخه خطی]/ گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی خراسانی (قرن ۱۴ق)/ کاتب: سید هادی خسرو شاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام خاص و کمیت اثر: ص ۴۴-۸۸/ قطع: ۵/۱۳*۲۱/ س ۱۶/ سطور مختلف/ آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم الذي جعل النعام سراجاً للمجتهدين و اضاء قلوبهم بتوفيقاته و قرّهم عليه بتأيداته...»/ انجام:

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد ۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۱؛ <http://yon.ir/3tSzv>.

«و اما ضمان هذا العيب على البايع و عدمه فلم يتعرض له»/ نوع خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالینگور قهوه‌ای/ برخی صفحات سفید و نانوشته است/ مأخذ فهرست: جلد ۴۷/۲، صفحه ۱۱۲/ یادداشت‌های مربوط به خلاصه یا چکیده: تقریرات درس آیت الله شیخ محمد حسین اعظمی (ظاهراً محمد حسین بن محمد حسن معروف به کمپانی ۱۳۶۲ق) است/ در مبحث خیارات مکاسب/ صحافی شده با: شرح المكاسب/ التقریرات/ گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی/ عنوان پایانه گون دیگر: التقریرات/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه یعد/ نام پانچیس: arghashi/ نام فایل انتقال داده شده: ۰۱۶۷۰_ pdf. نام نگه‌داری: ۱/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲

در ابتدای رساله چنین آمده است: «الحمد لله رب العالمين الذي جعل العلم سراجاً للمهتدين و اضاء قلوبهم بتوفيقاته و قرّره عليهم بتأييداته و الصلوة و السلام على رسوله الامجد الم حرد الاحمد و على آله الطيبين الطاهرين سادات الاولين و الآخرين و آله و انابه على اعدائهم اجمعين من الآن الى يوم الدين. اما بعد فهذه ما استفدناها و قفنا الله تبارك و تعالى به و تفضل لنا بهدايتنا له من الحوزة العلميّة

المباركة التي لم يهتد ولم ينل اليها آلا من اراد الله ان يقذف انوار العلوم في قلبه للعالم المحقق والتحرير المدقق الذي اذا افض في البيان يشاهد الحقائق قد تتلوه والدقائق قد تتقاطر وحيد عصره وفريد دهره آية الله في الارضين الشيخ محمد حسين الاصفهاني ادام الله نالي ظلّه على رنوس الانام وقد جريت في تحرير ما استفدناه على نهج المكاسب والله المؤيد».

رسالة ۲۰

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۶۴ / شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۳ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IP ۱۶۴۴۶-۱۰ / فقه شیعه / زبان اثر: عربی / عنوان و نام پدیدآور: قول فی المعاملات المتعارف بین الاصحاب [نسخه خطی] / کاتب: سید هادی حسرو شاه تبریزی / تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۹۲-۹۴ / قطع: ۵/۱۳۱۰۲سم / ۱۶۱ص / سطور مختلف / آغاز: «بسم الله الرحمن الرحيم و تعالی بقی الکلام فی المعاملات المتعارف بین الاصحاب فی العلم الدلث عنها هو التشقیق بین الاسباب و مسبباتها فقالوا ان المسببات کموان بسبب الصلح» / انجام: بالمنتسبین الرابطة للمبتدأ به و المبتدأ عنه / نوع خط: تحریری / تزئینات جلد: گالینگور قهوه ای / برخی صفحات سفید و نارنگی است / مأخذ فهرست: جلد ۲/۴۷، صفحه ۱۱۲ / صحافی شده با: شرح المكاسب = التقریرات / گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی

خسروشاهی/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه شیعه/ نام پانچيست: arghashi/ نام فایل انتقال داده شده: ۰۱۶۷۰_۱۷.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۰۸۴۴۲.۲^۱

رساله چهارم

شماره رکورد: ۱۰۳۷۶۶۶/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۴/ شماره مدرک کتابخانه مجاز: IR۱۰-۱۶۹۴۷/ فقه شیعه/ زبان اثر: عربی/ عنوان و نام پدیدآور: التقریرات [نسخه خطی]/ از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۲ق)/ کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام خط: و کمیت اثر: ص ۹۹-۱۰۶/ قطع: ۵/ ۲۱۰۱۳سم/ ۱۶۱ص/، طرز متلف:، یادداشت های کلی: در خصوص تقریرات درس آیت الله میرزا حسین نایینی است/ مؤلف در آغاز می گوید: «ان هذه ما خطر ببالي القاهر... ما اراجع لتقریرات شيخ العلماء... الميرزا محمد حسين الناييني... اللهم الا ان تعالی ظلاله»/ آغاز: «بسمه الحمد لله رب العالمين... وبعد في حق العبد العاصي هادی بن محمد باقر الموسوی الخسروشاهی...»/ انجاء: «في باب التعيين عن خبر العادل ايضاً»/ نوع خط: تحریری/ تزئینات: جلد: گالینگور قهوه ای/ برخی صفحات سفید و نانوشته است/ مأخذ

۱. محمود نظری، فهرست نسخه های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد ۲/۴۷ (نسخه های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۲؛ <http://yon.ir/WZV7N>

فهرست: جلد ۲/۴۷، صفحه ۱۱۲/ صحافی شده با: شرح المکاسب =
التقریرات/ گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی
خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه
شیعه/ نام پانچیسست: arghashi/ نام فایل انتقال داده شده:
۱۶۷۰_۱۷.pdf/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲.^۱

در ابتدای رساله چنین آمده است: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد
لله رب العالمين و الصلوة و السلام على سيدنا محمد و آله الطاهرين
و بعد في سوال بعد العاصي هادي ابن محمد باقر الموسوي
الخسروشاهی غير الآتيهما ما تقدم من ذنبهما و ما تأخر. ان هذه ما
خطر ببالي القاصر عند ما ارايت لتقريرات شيخ العلماء و الفقهاء حجة
الاسلام و المسلمين آية الله في العالمين الميرزا محمد حسين الناييني
ادام الله تعالى ظلاله».

رسالة پنجم

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۶۲/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۱/۵/ شماره مدرک
کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۴۸-۱۰/ اصول فقه/ از: اثر: مربی/ عنوان
و نام پدیدآور: حجة الظواهر [نسخه خطی] / گویا از:
هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق)/ کاتب: سید هادی

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد

۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۲. <http://yon.ir/CEDoT>

خسروشاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴/ نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۱۴-۱۱۹/ قطع: ۵/ ۱۳*۲۱سم/ ۱۶۱ص/ سطور مختلف/ آغاز: «لا ریب فی لزوم اتباع ما ینظر من کلام الشارع و لابد فی توضیحه من تقدیم امور. الاول انّ الشارع بما هو شارع لیس له طریق خاص»/ انجام: «فصل فی الاجماع المنقول بخبر الواحد... اموراً. الاول انّ الادلة الدالة علی حجية الخبر الواحد»/ نوع خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالیگ/ جلد: ۱/ ۴۷ صفحه/ ۱۱۲/ صحافی شده با: شرح المکاسب = فهرست: جلد ۱/ گویک از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶/ تاریخ (اسم نام یا عبارت اسمی عام): اصول فقه/ نام پانچیس: arghashi/ تاریخ: ۲۰۱۲۰۹۲۴/ نام فایل انتقال داده شده: ۱۶۷۰_۱۷.pdf/ محل نگه ری: ۱/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲

رسالة ششم

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۶۷/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۶/ شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۴۹-۱۰/ اصول فقه/ زبان اثر: عربی/ عنوان و نام پدیدآور: التقریرات [نسخه خطی]/ از: هادی بن محمد باقر موسوی

خسروشاهی (قرن ۱۴ق)/ کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی/
تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۲۴-۱۲۷/ قطع:
۵/۱۳*۲۱سم/ ۱۶۱ص/ سطور مختلف/ در خصوص تقریرات درس
آیت الله میرزا حسین نایینی است/ آغاز: «بسمله الحمد لله رب
العالمین .. و بعد فهذا ما استفدناه من افادات العالم الوحيد شيخنا و
ملاينا الميرزا حسين الناييني... قال دام ظلّه و مما يخرج عن كونه»/
انجام: «اما اثره لتأثير السبب بعد تمامية نفس السبب فعلى الاول و
الثانى لا» نوع خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالینگور قهوه‌ای/ برخی
صفحات سفید نوشته است/ از پایان ناتمام است/ مأخذ فهرست:
جلد ۲/۴۷، صفحه ۱۲/ شرحی شده با: شرح المكاسب =
التقریرات/ گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی
خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام):
اصول فقه/ نام پانچیس: Farhashi/ انتقال داده شده:
۰۱۶۷۰_۱۷.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۳۲.

در ابتدای رساله چنین آمده است: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين و الصلوة والسلام على سيدنا و نبينا محمد وآله الطيبين الطاهرين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين من الاولين و

الآخرین و بعد فهذا ما استفدناه من افادات العالم الوحيد شيخنا و ملاذنا الميرزا حسين الناييني ادام الله تعالى ايام افاداته و انعم الله على الاسلام بطول بقائه بحق محمد و آله الطاهرين. قال دام ظلّه العالی».

رداله هفتم

شماره رکورد: ۱۰۳۷۶۶۹ / شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۷ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۰-۱۰ / تراجم / زبان اثر: فارسی / عنوان و نام پدیدآور: ساربخ حکما و دانشوران [نسخه خطی] / گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق) / کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریز / تاریخ نگارش: قرن ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۲۸-۱۳۴ / قطع: ۳/۸ - ۲۱ / ۱۶۱ص / سطور مختلف / یادداشت های کلی: در خصوص تقریرات درس آیت الله میرزا حسین نایینی است / در آغاز نسخه آمده: «در ذکر و بیان اسامی و شمه حالات حکمای و دانشورانی که بعد از ولادت حضرت عیسی علی نبینا و علیه السلام ظاهر شده اند...» / شامل ۷۰ تن / انجام: ۷۰ / اعراض فلسفی که تکمیل فلسفه نموده... و معتزل از مردم بود و پنجاه خطبه از مؤلفات اوست / نوع خط: تحریری / تزئینات جلد: گالینگور قهوه ای / برخی صفحات سفید و نانوشته است / مأخذ فهرست: جلد ۲/ ۴۷ صفحه ۱۱۲-۱۱۳ / صحافی شده با: شرح المکاسب = التقریرات / گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶ / موضوع (اسم عام

یا عبارت اسمی عام): تراجم/ نام پانچیس: arghashi/ نام فایل
انتقال داده شده: ۱۶۷۰_۰۱۷.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت:
۲۰۸۴۴۲.

رساله هشتم

شماره کورد: ۱۰۳۷۶۷۱/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۸/ شماره مدرک
کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۱-۱۰/ فقه شیعه/ زبان اثر: عربی/ عنوان و
نام پدیدمآورد: التباس المشکوک [نسخه خطی]/ گویا از:
هادی بن محمد بن سید خسر و شاهی (قرن ۱۴ق)/ کاتب: سید هادی
خسر و شاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام خاص و کمیت اثر:
ص ۱۳۸-۱۵۱/ قطع. ۵/۲۰۱۰م/ ۱۶۱ص/ سطور مختلف/ آغاز:
بسمله اعلم انّ البحث فی التباس المشکوک يقع من حیث الشک فی
کونه من اجزاء مأكول اللحم او غیر مأكول اللحم// انجام: «و اذا کان
لمتعلقه متعلق اما ان یکون متعلق المتعلق به رف وجوده کذلک»/ نوع
خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالینگور قهوه‌ای/ بر خور. صفحات سفید
و نانوشته است/ مأخذ فهرست: جلد ۲/۴۷، صفحه ۱۱۱/ حافی شده
با: شرح المکاسب = التقریرات/ گویا از: هادی بن محمد بن سید خسر و شاهی
۱۰۳۷۶۵۶/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد
۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۲-۱۱۳؛ <http://yon.ir/IhQ6m>.

شیعه/ نام پانچيست: arghashi/ نام فايل انتقال داده شده:
pdf.۱۷_۰۱۶۷۰/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۰۲۰۸۴۴۲^۱

رسالة نهم

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۷۳/ شماره بازبای: ۱۷۲۷۷/۹/ شماره مدرک
کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۲-۱۰/ زبان اثر: فارسی/ عنوان و نام
پدیدآور: منتخبات اشعار میرزا حبیب الله خراسانی [نسخه خطی]/
کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام
خاص و کمیته اثر: ص ۱۵۲-۱۵۳/ قطع: ۵/ ۱۳*۲۱سم/ ۱۶۱ص/
سطور مختلف/ آغاز: بساطت انتخابت از دیوان اشعار خلد آشیان
حجة الاسلام مرحوم آقا حاج میرزا حبیب الله خراسانی قدس
سره/ متن یادداشت: «سالها بر کتاب گرفتم سبحة دانه را، تا ببندم زین
فسون پای دل دیوانه را»/ انجام: «تویی را، من بر خاک ره ریز، که ما
جز تو و من اهرمن نیست»/ نوع خط: تحریر/ برزئات جلد: گالینگور
قهوه‌ای/ برخی صفحات سفید و نانوشته است/ محدوده است: جلد
۴۷/۲، صفحه ۱۱۳/ صحافی شده با شرح المکاسب = التدریج/ گویا
از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶/ موضوع (اسم
عام یا عبارت اسمی عام): شعر/ نام پانچيست: arghashi/ نام فايل

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد
۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۳؛ <http://yon.ir/xFrHT>.

انتقال داده شده: ۱۶۷۰_۱۷.pdf / محل نگهداری: ۱ / شماره ثبت:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

در ابتدای نسخه چنین آمده است: «بسم الله الرحمن الرحيم»
منتخبات از دیوان اشعار خلد آشیان حجت الاسلام مرحوم آقای حاجی
میرزا حبیب الله خراسانی قدس الله سره. فضائل و فواضل آن مرحوم
پیش مردم آن بلده طایفه زاده‌ها عزّاً و شرفاً معروف و مشهور و
سلسله‌شان در ریاست و دیانت مشار بینان است».

رسالة دهم

شناسگر رکورد: «۸۰۳۷۶» / شماره بازیابی: ۱۰/۱۷۲۷۷ / شماره مدرک
کتابخانه مجلس: R ۱۵۱-۱۶ / کلام / زبان اثر: عربی / عنوان و نام
پدیدآور: اثبات المعاد الجسماني [نسخه خطی] / از: شیخ
محمد حسین غروی اصفهانی معرب به کمیانی (-۱۳۶۲ق) / کاتب:
سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ نگارش: رن ۱۴ق / نام خاص و
کمیت اثر: ص ۱۵۵-۱۵۹ / قطع: ۵/۱۳ / رسم: ۱۶۱ص / سطور
مختلف / یادداشت‌های کلی: این اثر در ج ۸۲، ۱۱۰۸۲ تصحیح تألیف شده
است. این نسخه از روی نسخه مؤلف استتساخ شده است. آغاز:
«بسم الله الحمد لله رب العالمين... اما بعد اعلم ان اثبات المعاد

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد ۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۳؛ <http://yon.ir/FKyRL>.

الجسمانی الذي اطبقت عليه كلمة الفرقة المحقة بل نطقته به»/ انجام: «لقوله تعالى قال من يحيى العظام وهى رميم قل يحييها... الى غير ذلك من الآيات»/ وضعت استنساخ نسخه: كاتب افزوده: «تم تصدقه فى ٦ ج ٢ سنة ١٣٣٨ق و تم استنساخه فى ١٩ صفر سنة ١٣٤٣ هـ. تم استنساخه من نسخة العلامة المحقق آية الله فى... شيخ محمد حسين الامامى دام ظلّه العالى بيد... السيد هادى الخسروشاهى تبريزى فى ١٣ شهرج ١ سنة ١٣٥٣ق»/ نوع خط: تحریرى/ تزئینات جلد: دلیندیر قه‌ری/ برخی صفحات سفید و نانوشتہ است/ مأخذ فهرست: جلد ٢، ٤٧، ص ١١٣/ نک: ذریعه، ٢١/ ١٧٣؛ دنا، ٩/ ٧٦٩/ صحافی شده بکمال شرح لمکاسب = التقریرات/ گویا از: هادى بن محمد باقر موسوی خسروشاهی ١٠٣٧٦٥٦/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): کلام/ نام پانچيست: *arghaz*/ نام فایل انتقال داده شده: ١٧-٠١٦٧٠.pdf/ محل نگه‌داری: ١/ شماره ثبت: ٢٠٨٤٤٢.

در انتهای این رساله چنین آمده است: «ثم تصنیفه فى ٦ ج ٢ سنة ١٣٣٨ هجرى و تم استنساخه فى ١٩ صفر سنة ١٣٤٣ و تم استنساخه من نسخة العلامة المحقق آیت الله فى الارضين المصنف الحاجى

شیخ محمد حسین الاصفهانی دام ظلّه العالی بید خادم الشرع المبین
السید هادی الخسروشاهی التبریزی فی لیلۃ ۱۳ سنه ۱
۱۳۵۳».

سنجش و بررسی رساله‌ها

کتاب تمامی ده رساله، آیت‌الله سید هادی خسروشاهی است و وحدت
خط دالّ بر آن است.
رساله اول.

فقهی بوده و حاوی بحث از خیار است. خیار از یکی از مباحث
مهم در مکاسب است. در این رساله از لفظ «قوله» استفاده شده است
و از این درمی‌یابیم که نویسنده، اقوال و نظریات دیگری را مطرح
می‌کند. از گزارش انتهای رساله چنین مطلب دانسته می‌شود:
_ نگارش در شهر نجف بوده است؛

_ تقریرات درس است؛

_ هنگام نگارش این رساله استاد کاتب در تید - یات بوده است زیرا
کاتب از عبارت «دام ظلّه» استفاده کرده است؛

_ ساختار رساله و ترتیب مباحث آن، به شیوه کتاب «مکاسب» شیخ
انصاری قدس است؛

_ تاریخ اتمام رساله ۱۱ ربیع الثانی ۱۳۵۳ قمری است.

احتمال دارد این رساله تقریرات درس آیت‌الله محمد حسین غروی
اصفهانی مشهور به کمپانی باشد زیرا:

الف) برخی از نه رساله دیگر در این مجموعه که آیت‌الله سیدهادی خسروشاهی نگاشته است، تقریرات مرحوم کمپانی است؛

ب) آیت‌الله خسروشاهی در ۱۷ ربیع‌الاول سال ۱۳۵۷ قمری از مرحوم که انی اجازه اجتهاد دارد که تصویر آن در فصل اول از همین کتاب آروده شده است؛

پ) سال ۱۳۶۱ قمری^۱ است.

رساله دوم:

طبق گزارشی ده نویسنده در ابتدای رساله داده است، این رساله تقریرات درس آیت‌الله شیخ محمدحسین اصفهانی است. آیت‌الله خسروشاهی رساله را براساس کتاب «مکاسب» شیخ انصاری تحریر کرده است. از مضامین رساله دانسته می‌شود که این رساله شامل بحث «متاجر» از مباحث فقه است.

رساله سوم:

درباره رساله سوم، نویسنده گزارش مبسوطی نداده است و فقط در ابتدای رساله با آورد عبارت «قول فی المعاملات المتعبد بین الاصحاب» مشخص کرده است که موضوع رساله فقهی بوده و درباره متاجر و مکاسب می‌باشد.

رساله چهارم:

رساله چهارم در علم اصول فقه است. طبق گزارش آیت الله خسروشاهی در ابتدای رساله، این رساله تعلیقاتی است بر تقریراتی که از درس آیت الله میرزا محمدحسین نایینی داشته است. وی در این رساله مکرراً از دو لفظ «قوله» و «اقول» استفاده می‌کند. «قوله» اشاره به کلام مرحوم نایینی است و «اقول» عبارت است از تعلیقات آیت الله خسروشاهی.

رساله پنجم:

موضوع رساله پنجم علم اصول فقه است. در کتاب حاضر، این رساله تصحیح و بازخوانی شده است. آیت الله خسروشاهی درباره این رساله هیچ گزارشی نداده است. در رساله هیچ قرینه‌ای وجود ندارد که رساله متعلق به شخصیتی غیر از آیت الله خسروشاهی داشته باشد و ایشان صرفاً کاتب رساله بوده باشد.

رساله ششم:

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۶۷ / شماره بازیابی: ۱۷۲/۷/۶ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۴۹-۱۰ / اصول فقه / زبان اثر: عربی / عنوان و نام پدیدآور: تقریرات [نسخه خطی] / از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق) / کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۲۴-۱۲۷ / قطع: ۱۳/۵*۲۱سم / ۱۶۱ص / سطور مختلف / در خصوص تقریرات درس

آیت الله میرزا حسین نایینی است/ آغاز: «بسم الله الحمد لله رب العالمین... و بعد فهذا ما استفدناه من افادات العالم الوحيد شيخنا و ملاذنا الميرزا حسين النايینی... قال دام ظلّه و مما يخرج عن كونه»/ انه نام: «و اما شرط لتأثير السبب بعد تمامية نفس السبب فعلى الاول و ثانی لا»/ نوع خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالینگور قهوه ای/ برخی صفحات سفید و نوشته است/ از پایان ناتمام است/ مأخذ فهرست: جلد ۲/ ۴۷ ص ۱۱۲/ صحافی شده با: شرح المكاسب = التقریرات/ گوشتی/ هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی ۱۳۷۶/ ۱۰/ موصوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): اصول فقه/ نام پانچیسست orgl.ashraf.org نام فایل انتقال داده شده: ۰۱۶۷۰_۱۷.pdf/ محل نگه دار: ۱/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲^۱

در ابتدای رساله چنین آمده است: «بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا و نبينا محمد وآله الطيبين الطاهرين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين... الاولين و الآخرين و بعد فهذا ما استفدناه من افادات العالم الوحيد شيخنا و ملاذنا الميرزا حسين النايینی ادام الله تعالى ايام افاداته و انعم الله على الاسلام بطول بقائه بحق محمد و آله الطاهرين. قال دام ظلّه العالی».

۱. محمود نظری، فهرست نسخه های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد

۲/۴۷ (نسخه های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۲؛ <http://yon.ir/U48ML>.

رساله هفتم:

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۶۹ / شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۷ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۰-۱۰ / تراجم / زبان اثر: فارسی / عنوان و نام پدیدآور: تاریخ حکما و دانشوران [نسخه خطی] / گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق) / کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۱۱، ۱۳۱ / قمع: ۵/۱۳۰۲۱سم / ۱۶۱ص / سطور مختلف / یادداشت‌ها: کلیه در خصوص تقریرات درس آیت‌الله میرزا حسین نایینی است / در آغاز نسخه آمده: «در ذکر و بیان اسامی و شمه حالات حکمای و دانشورانی که بعد از ولادت حضرت عیسی علی نبینا و علیه السلام ظاهر شده‌اند...» / شامل ۷۰ / تراجم: (۷۰) اعلیوفس فلسفی که تکمیل فلسفه نموده... و معتزل از مردم ارد و پنجاه خطبه از مؤلفات اوست / نوع خط: تحریری / تزئینات: جلد ۱، ۵ / لینگور قهوه‌ای / برخی صفحات سفید و نانوشته است / مأخذ فهرست: جلد ۱، ۴۷/۲ / صفحه ۱۱۲-۱۱۳ / صحافی شده با: شرح المکاسب = التقریرات / گویا از: هادی بن محمدباقر موسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶ / مودرع (سمام یا عبارت اسمی عام): تراجم / نام پانچست: arghashi / نام فایل

انتقال داده شده: ۰۱۶۷۰_۱۷.pdf / محل نگه‌داری: ۱ / شماره ثبت:

۲۰۸۴۴۲

رساله هشتم:

شماره رکورد: ۱۰۳۷۶۷۱ / شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۸ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۱-۱۰ / فقه شیعه / زبان اثر: عربی / عنوان و نام پدیدآور: اللباس المشكوك [نسخه خطی] / گویا از: هادی بن محمد باقر رسوی خسروشاهی (قرن ۱۴ق) / کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۳۸-۱۵۱ / قطع: ۳/۶، ۱۲۰ / سم: ۱۶۱ / ص / سطور مختلف / آغاز: بسمله اعلم ان البحث في اللباس المشكوك يقع من حيث الشك في كونه من اجزاء مأكول اللحم او غير مأكول اللحم / انجام: «و اذا كان لمتعلقه متعلق اما ان يكون متعلق المتعلق بحرف وجوده كذلك» / نوع خط: تحریری / تزئینات جلد: گالینگور قهوه‌ای / برگه‌ها: صفحات سفید و نانوشته است / مأخذ فهرست: جلد ۲/۴۷، صفحه ۱۱۳ / حافی شده با: شرح المکاسب = التقریرات / گویا از: هادی بن محمد باقر رسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶ / موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): فقه

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد

شیعه/ نام پانچیس: arghashi/ نام فایل انتقال داده شده:
۰۱۶۷۰_۱۷.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۰۸۴۴۲.۲۰۱

رساله نهم:

شناسگر رکورد: ۱۰۳۷۶۷۳/ شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۹/ شماره مدرک
کتابخانه مجلس: IR ۱۶۹۵۲-۱۰/ زبان اثر: فارسی/ عنوان و نام
پدیدآور: منتخبات اشعار میرزا حبیب‌الله خراسانی [نسخه خطی]/
کاتب: سیامادی خسروشاهی تبریزی/ تاریخ کتابت: قرن ۱۴ق/ نام
خاص و کمیت اثر: ۱۵۲-۱۵۳/ قطع: ۵/ ۱۳*۲۱سم/ ۱۶۱ص/
سطور مختلف/ آواز: «بسم»، منتخبات از دیوان اشعار خلد آشیان
حجة الاسلام مرحوم افای، «ساجی میرزا حبیب‌الله خراسانی قدس
سره»/ متن یادداشت: «سال‌ها بر کف، گریتم سبزه دانه را، تا بیندم زین
فسون پای دل دیوانه را»/ انجام: «تربیتی را با منی بر خاک ره ریز، که ما
جز تو و من اهرمن نیست»/ نوع خط: تحریری/ تزئینات جلد: گالینگور
قهوه‌ای/ برخی صفحات سفید و نا نوشته است/ مأخذ فهرست: جلد
۴۷/۲، صفحه ۱۱۳/ صحافی شده با شرح المکاسب: «الشرارات» گویا
از: هادی بن محمد باقر موسوی خسروشاهی ۱۰۳۷۶۵۶/ «مربع» (اسم
عام یا عبارت اسمی عام): شعر/ نام پانچیس: arghashi/ نام فایل

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد
۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۳؛ <http://yon.ir/xFrHT>.

انتقال داده شده: ۱۶۷۰_۰۱۷.pdf / محل نگه‌داری: ۱ / شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲

در ابتدای نسخه چنین آمده است: «بسم الله الرحمن الرحيم. منتخبات از دیوان اشعار خلد آشیان حجت‌الاسلام مرحوم آقای حاجی میرزا حبیب‌الله خراسانی قدس الله سره. فضائل و فواضل آن مرحوم پیش عمر دم آن بلدة طيبه زاده‌ها عزاً و شرفاً معروف و مشهور و سلسله‌شان در نجات و دیانت مشار بینان است».

رساله دهم.

شناسگر رکورد: ۱۳۷۰/۱۱ / شماره بازیابی: ۱۷۲۷۷/۱۰ / شماره مدرک کتابخانه مجلس: IR ۱۳۷۰-۱۰ / کلام / زبان اثر: عربی / عنوان و نام پدیدآور: اثبات المعاد الجسمانی [نسخه خطی] / از: شیخ محمدحسین غروی اصفهانی معروف به کجایی (۱۳۶۲ق) / کاتب: سیدهادی خسروشاهی تبریزی / تاریخ کتابت: قبل ۱۴ق / نام خاص و کمیت اثر: ص ۱۵۵-۱۵۹ / قطع: ۵/۱۳۱۰ / مس / سطور مختلف / یادداشت‌های کلی: این اثر در ج ۲ ۱۳۳۸ قمری تألیف شده است. این نسخه از روی نسخه مؤلف استنساخ شده است / آغاز: «بسمله الحمد لله رب العالمین... اما بعد اعلم ان اثبات المعاد

الجسمانی الّذی اطبقت علیه کلمة الفرقة المحقة بل نطقت به»/ انجام: «لقله تعالى قال من يحيى العظام وهى رميم قل يحييها... الى غير ذلك من الآيات»/ وضعت استنساخ نسخه: کاتب افزوده: «تم تصنیفه فی ۶ ج ۲ سنة ۱۳۳۸ق و تم استنساخه فی ۱۹ صفر سنة ۱۳۴۳ و تم استنساخه من نسخة العلامة المحقق آية الله فى... شيخ محمد حسن الاصفهانی دام ظلّه العالی بيد... السيد هادی الخسروشاهی تبریزی فى ليلة ۱۳ شهر ج ۱ سنة ۱۳۵۳ق»/ نوع خط: تحریری/ تزینات جلد: کمال جو قهوه‌ای/ برخی صفحات سفید و نانوشته است/ مأخذ فهرست: ج ۱۱/ ۷۱۱. صفحه ۱۱۳/ نک: ذریعه، ۱۷۳/ ۲۱؛ دنا، ۷۶۹/ ۹/ صحافی شده با. شرح المکاسب = التقريرات/ گویا از: هادی بن محمد باقر موسوی حسینی. ۱۰۳۷۶۵/ موضوع (اسم عام یا عبارت اسمی عام): کلام/ نام پنج‌جست: arghash/ نام فایل انتقال داده شده: ۱۷-۰۱۶۷۰.pdf/ محل نگهداری: ۱/ شماره ثبت: ۲۰۸۴۴۲^۱.

در انتهای این رساله چنین آمده است: «تم تصنیف فی ۶ ج ۲ سنة ۱۳۳۸ هجری و تم استنساخه فی ۱۹ صفر سنة ۱۳۴۳ و تم استنساخه من نسخة العلامة المحقق آية الله فى الارضین المصنف الحاجی

۱. محمود نظری، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جلد ۲/۴۷ (نسخه‌های ۱۷۱۰۱ تا ۱۷۳۰۰)، ص ۱۱۳؛ <http://yon.ir/S1W5p>.

شیخ محمد حسین الاصفهانی دام ظلّه العالی بید خادم الشرع المبین
السید هادی الخسروشاهی التبریزی فی لیلۃ ۱۳ شهرج ۱ سنة
۱۳۵۳».

تصحیح حاضر

ربا تصحیح حاضر نکاتی عرض می شود:

الف) در متن برخی از الفاظ به طور خلاصه نوشته شده بود. کامل آن را
در متن مصحح نگاشتیم و در پاورقی تذکر دادیم. بنابراین «فج، الخ،
ح» را به صورت «، حینن، الی آخر، حینن» نگاشتیم.

ب) برخی از کلمات لازم بود که به متن اصلی اضافه گردد. برای حفظ
امانت و متمایز شدن مکتوب مؤلف با اضافات مصحح، آن ها را داخل
کروشه (قلاب) قرار دادیم: [و].

پ) علی رغم دقت و سعی و تلاش بسیار، خدایانش برخی کلمات میسر
نشد و قرائن لفظی هم برای اجتهاد غیر متکاتب کمک کار نبود لذا
به صورت [...]، واژه ناخوانا را دلالت داده ام.

ت) به نظر نگارنده برخی کلمات در متن اشتباه و غلط شده بود.
در متن مصحح صحیح آن را نوشته و در پاورقی تذکر دادم. مؤلف و
کاتب متن حضرت آیت الله سیدهادی خسروشاهی است. ایشان اجازه
اجتهاد از چندین نفر از مراجع و مجتهدان زمان خویش دارد. بر فرض
که نظر حقیر درباره اشتباه بودن لفظ و واژه ای صائب باشد، دال بر
کم سوادی ایشان نیست بلکه از باب سهو القلم است.

ث) از میان چهار تصحیح مشهور^۱ متون کهن، در کتاب حاضر از تصحیح قیاسی استفاده کردم.

این نوع تصحیح معمولاً در جایی که تنها یک نسخه از اثر بازمانده باشد و آن هم چندان صحیح و مضبوط نباشد، به کار می‌رود. در این شیوه صواب‌های مغلوط و نادرست نسخه مورد پژوهش به یاری قرائن موضوعی، زبانی، تاریخی، و... اصلاح می‌شوند و مصحح در این شیوه از توره - س - تشخیصی که در کار متن‌شناسی پرورده ساخته، در محدوده صواب و خط قرائن تاریخی و فرهنگی، بهره‌ور می‌گردد. اقدام به تصحیح راهی، به‌تأیید، نیاز آهلیت، دانش بسیار، و قریحه سخن‌سنجی است.^۲

ج) واژگان مهم و کلیدی در این کتاب عبارت‌اند از: نسخه خطی، سیدهادی خسروشاهی، اصول فقه، بیت‌الله نایینی، تقریرات، انصافاً نگارش کتاب حاضر وقت‌گیر و طاقت‌فرسا بود:

— برای تهیه و خرید نسخه‌های خطی به کتابخانه محترم فتم؛

۱. الف) تصحیح بر مبنای نسخه اساس ب) تصحیح التقاطی ب) تصحیح به شیوه بینابین ت) تصحیح قیاسی.

۲. جويا جهانبخش، راهنمای تصحیح متون، ص ۳۲.

— برخی از الفاظ و عبارات نسخه مبهم و ناخوانا بود که نیاز به تأمل بسیار و کمک گرفتن از اساتید فن همچون استاد ابوالفضل حافظیان و دکتر سید محمد صادق ابراهیمیان بود؛

— تدوین و نگارش زندگی نامه آیت الله سیدهادی خسروشاهی با توجه به آنکه بودن منابع مشکل بود؛

و...

با این سختی‌ها پژوهش و نگارش کتاب، برخی از اساتید فقط به مجرد استاد بودن انتظار دارند که ثمره زحمات‌های خود را که در قالب کتاب یا مقاله است، با نام آن‌ها منتشر کنیم! و حقیر تاکنون چندین مرتبه علی‌رغم میل باطنی‌ام، مبرا شد‌ام که حاصل دسترنج خویش را به کام دیگران برسانم.

برخی از فعالیت های روزانه و دعا های شبانه ام، جهت سعادت دنیوی و اخروی دو فرزند عزیزم (محمد امین) و (ف.ح) قنبریان است. این اثر ناقابل را تقدیم آن ها می کنم.

و در نهایت:

| | |
|-------------------------|--------------------------|
| نوشتۀ دست از خط سیاه | به صلاح آورند اهل کرم |
| نوشتۀ بماند سر سفید | نویسنده گردد به خاک تباه |
| اللهم وفقنی اما حب ترضی | |

علی قنبریان^۱ (پژوهشگر اسناد)

تهران / مسجد همت

۴ آذر ۱۳۹۷ شمسی

روز ولادت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امام صادق علیه السلام

علی
قنبریان

1. Ghanbarian.howzeh@yahoo.com.

Alighanbarian.andishvaran.ir.

www.AliGhanbarian.ir.

Fayyaz11o.blogfa.com.